

Fonetična transkripcija

Karmen Kenda-Jež

Gradivska zbirka za SLA dokumentira razvoj raziskav glasoslovja slovenskih narečij od začetkov slovenske jezikovne geografije sredi 20. stoletja do danes. Ker kljub posameznim poskusom nikoli ni prišlo do temeljitega pregleda in poenotenja oz. posodobljenja različnih načinov zapisovanja, vsak zapis odraža vsakokratna veljavna zapisovalska načela in raven poznavanja (sistemskih) lastnosti raziskovanega govora. Glavno smer razvoja iz impresionistične v bolj ali manj fonologizirano transkripcijo tako lahko spremljamo bodisi kot splošno težnjo, to je kot posledico jezikoslovnoteoretičnih sprememb, zlasti uvedbe strukturalnega narečnega opisa glasovja od šestdesetih let 20. stoletja naprej, bodisi kot prizadevanje za ustrežnejši zapis kakega delnega sestava, to je kot posledico novih strokovnih dognanj (npr. odkritja tonemskih nasprotij v govorih briškega in poljanskega narečja, ugotovitve o nefonološkosti tonskih potekov v haloškem narečju, kolikostnih nasprotij v nekaterih zahodnih slovenskih narečjih). Končna podoba je torej mozaik, v katerem se drug ob drugem ali drug za drugim vrstijo zapisi glasov, ki jih zaradi časovnih in metodoloških razlik ter redkih opisov slušnega vtisa ali načina artikulacije ne moremo opredeliti povsem zanesljivo.¹ Razmere so še bolj zapletene zaradi uvedbe nove narečne transkripcije, do katere je prišlo v sedemdesetih letih 20. stoletja, in zaradi daljšega obdobja soobstoja obeh transkripcijskih modelov, Ramovševega in Logarjevega.² Ker brez dodatnih (tudi eksperimentalnofonetičnih) raziskav transkripcije ni bilo mogoče poenotiti, so se v devetdesetih letih 20. stoletja obravnave gradiva za SLA vedno bolj osredotočale na jezikovnogeografski prikaz leksike, pri čemer je ostalo nerazrešeno vprašanje, v kateri obliki naj bi, če sploh, objavljali kartirano gradivo.

Slovenska narečna transkripcija izhaja iz slavističnega fonetičnega izročila. Načrt za prvo enotno narečno transkripcijo, ki naj bi veljala za zapisovanje narečnega gradiva s celotnega slovenskega ozemlja, je Fran Ramovš zasnoval v svojih Slovenskih študijah (Ramovš 1918), pri čemer se je za podrobnosti skliceval na dela Brugmanna, Brocha in Bernekerja, celoten seznam znakov pa je bil objavljen na uvodnih straneh Dialektov (Ramovš 1935: VIII–IX). Ramovševa transkripcija je bila v uporabi v prvem obdobju zbiranja gradiva; zlasti v letih 1946–1958 jo je kot glavni raziskovalec SLA izpopolnil Tine Logar. Spremembo načina zapisovanja je pobudilo prizadevanje delovne skupine za OLA, za sestavo enotne transkripcije za vse slovanske jezike (OLA 1964), pri čemer so bila upoštevana sodobna načela fonologizacije, zmanjševanja dvopomenskosti posameznih diakritičnih znamenj in razvidne zgradbe sestavljenih znakov. Tine Logar je temeljnim načelom transkripcije OLA sledil le z uvedbo posebnih diakritičnih znamenj za označevanje naglašenosti (ˈ), kolikosti (:), in tona (ˊ) samoglasnika. To je omogočilo za razčlenbo slovenskega narečnega gradiva nujno grafično ločevanje med zapisom govorov, ki ohranjajo tonemska in kolikostna nasprotja, in tistimi, ki so ta nasprotja izgubili. Označevanje kakovosti glasov je ostalo nespremenjeno; v nasprotju z dotedanjim izročilom je le zapisovanje sredinskih samoglasnikov, ki se je fonologiziralo glede na število posameznih stopenj v obravnavanem samoglasniškem sestavu in se obenem prilagodilo zahtevam tiska z zmanjšanjem števila posebnih znakov (Logar 1975: 86). V poznejših zapisih se v Logarjevi transkripciji pojavljajo še nekateri nesestavljeni znaki te transkripcije, najpogosteje ⟨ʔ⟩ in ⟨ʀ⟩.

Poskusi posodobitve transkripcije ob računalniški obdelavi podatkov za prvi leksični zvezek so potrdili, da vsakršno mehanično prepisovanje zgolj na podlagi znanih zapisovalskih izhodišč obeh transkripcij lahko hitro privede do zmanjševanja verodostojnosti podatkov. Od tod odločitev za objavo gradiva v izvirni obliki s čim manjšimi redaktorskimi posegi. Ti so omejeni na odpravo znakov, ki so nastali zaradi posebnosti rokopisov posameznikov (npr. okrasnega *ř* namesto *ř* za jezičkov *r*), in na uvedbo enotnega načina zapisovanja glasu /x/ kot ⟨x⟩, ker bi ohranitev ⟨χ⟩ in ⟨x⟩, ki se pojavljata v obeh transkripcijah, v mednarodni fonetični transkripciji pa zastopata dva različna glasova, po nepotrebnem otežila razumevanje njegove fonetične vrednosti. Pri vnosu podatkov je bil upoštevan izvirmi zapis zapisovalca, čeprav listkovna kartoteka vsebuje tudi prepise iz nove transkripcije v staro.³ Ker so tako zapisi v Ramovševi in Logarjevi transkripciji jasno ločeni med seboj, lahko bralec že iz oblike zapisa sklepa tudi o času njegovega nastanka. Globlji posegi v način zapisa so bili opravljeni pri tistih zapisovalcih, ki so v obeh obdobjih bistveno odstopali od veljavnih načel. V Ramovševo

transkripcijo so bili tako v skladu z izročilom zapisovanja na listke prepisani zapisi Ivana Grafenauerja, ki je pri popisu ziljskih in rožanskih govorov uporabljal transkripcijo iz svoje razprave o ziljskem naglasu (Grafenauer 1905: 197).⁴ Pri gradivu v Logarjevi transkripciji se popravki nanašajo samo na zapis prozodičnih lastnosti.⁵

Seznam znakov iz podatkovne zbirke za prvi leksični zvezek SLA je namenjen lažjemu branju in razumevanju gradivskih seznamov v atlasu. Izhodiščni glasovi so načeloma zapisani v Ramovševi transkripciji, ki v gradivu prevladuje. Vse druge različice so nanizane v razlagah posameznih znakov. Ker bo za določitev dejanske fonetične vrednosti glasov ter opredelitev medsebojnih razmerij med znaki potreben poglavljen študij celotnega gradiva,⁶ so razlage zasnovane kot povzetki dosedanjih ugotovitev, z navedki iz literature in posameznih vprašalničnih zapisov. Ponazarjalni zgledi naj bi v grobem orisali zemljepisno razširjenost posameznega glasu, kadar ta ni splošnoslovenski. Označeni so s podatkom o narečni pripadnosti govora, v katerem je bil zgled zapisan.⁷ Vsaka razlaga je opremljena z ustrezniki znakov iz transkripcij OLA in IPA. Sistemske razlike med Ramovševo in Logarjevo transkripcijo so predstavljene v razlikovalnih preglednicah.

Samoglasniki

Pregled⁸

i/ü		y		i/ü				u
	ï	ï						u
	ë							ö
		ɛ						ø
			ɛ	ɛ/ø	ø		ø	
			ɛ/ö	ə			ø	
				ä	ä		ä	
				á				
				a				

i visoki sprednji samoglasnik | **RT** *sîn*, rožansko *mîx* ‘mehur’, rezijansko *trîbo* ‘trebuh’, tolminski, cerkljansko *slîp* ‘slep’, južnopohorsko *kulînu* ‘koleno’, južnobelokranjsko *plîča* ‘pljuča’, ziljsko *žîyà* ‘žila’, tersko *šîja* = šija ‘vrat’, gorenjsko *strîc*, podjunsko, zgornjesavinjsko *lîce*, baško *zîla* ‘žila’, prleško *zîma*, ziljsko *pârîščë* ‘prgišče’ | **LT** dolensko *si:n*, nadiško *šî:ja*, vzhodnodolenjsko *pi:ta* ‘peta’ (T276), kraško *bârda’vi:ca*, *sr’ð’dinc* (T112), cerkljansko *wa’bist* = obisti ‘ledvice’ | OLA i | IPA i

ɪ **RT** (Ramovš 1935: VIII): »visoki, napeti, sprednji [...] jas[ni i]« – prleško *sîn*, *strîc* (T370), *jêzîk*, prekmursko *mâtt*, *sîr’ò’uta* | **LT** (Logar 1975: 115, 116) → i | OLA – | IPA –

ü [1] labializirani visoki sprednji samoglasnik | **RT** (Ramovš 1935: 162): »ustnično zaokroženi sprednji i« ; (Ramovš 1935: 162): »zunanja lega sprednjega reda, visoka lega jezika« – kraško *sûx* (T112), dolensko, srednještajersko, kozjansko-bizeljsko *glûx*, slovenskogoriško *glûxj*, prleško *glûxë*, prekmursko *glûpj*, dolensko *plûč’a*, kozjansko-bizeljsko *viûxu*, prekmursko *kûga*, prleško *vûj’ec* | **LT** dolensko *glû:x*, *kû:ga* (T236), kostelsko *plû:ča*, prekmursko *lûck’ë* = ljudski ‘tujec’ | OLA u | IPA y || → y

[2] **RT** (Logar 1952, Arhiv 22-285/52, T202 Kropa): »glas, ki zastopa prasl. *ī*, je zamolkel, velaren, labializiran in nenapet vokal, ki ni po akustični in artikulacijski strani identičen niti z dolenskim *ü* < *ū* niti z notranjsko kraškim *ȳ* iz *ū*, temveč jima je samo sličen« | (Resman 1975, T202 Kropa): *sûn*, *nosnûca* | OLA – | IPA ɪ || → i

y visoki sprednje-srednji samoglasnik | **RT** (Ramovš 1935: VIII, 61): »sprednje-srednji visoki vokal z nenapeto jezično obliko in rahlo obrobno ustnično zaokroženostjo« – kraško *plÿč’a* ‘pljuča’, rižansko *ȳlÿx* ‘gluh’, notranjsko *kÿga* ‘kuga’, *maxÿr*,⁹ *sÿx*, *prijâtÿ*

| **LT** (Logar 1975: 86): »notranjski in istrski [...] glas, [...] manj zaokrožen in verjetno bolj srednji od dolensko-štajerskega *û*« – notranjsko *trÿ:plu*, kraško *pÿlÿča* (T112) | OLA u | IPA – | → ü

ɤ oslabljeni samoglasnik *y*-jevske barve – kraško *plÿč’e* ‘pljuča’, *pÿta* ‘peta’, *ȳlÿx* ‘gluh’, *mÿti* ‘mati’ | OLA – | IPA –

u visoki zadnji samoglasnik | **RT** kraško *ûxo*, rožansko, rezijansko, istrsko, notranjsko, cerkljansko, dolensko *nûs*, šavrinsko, kozjansko-bizeljsko *kûža* ‘koža’, južnobelokranjsko *lûbaña*, *zûp*, haloško, prleško, prekmursko *gût* = golt ‘grlo’, gorenjsko *ûsta*, severno-pohorsko-remšniško *trîplo*, nadiško *trebûx*, cerkljansko *sûx*, kostelsko *ûku*, severno-belokranjsko *kûža*, ziljsko *pûklâst* | **LT** rožansko *trû:p*, horjulsko *uxù:*, dolensko *plû:č’e*, notranjsko *ne’bu:*, nadiško *č’e’lu*, cerkljansko *p’luka* ‘pljuča’ | OLA u | IPA u

û **RT** (Ramovš 1935: VIII): »visoki, napeti, zaokroženi i v znotranji legi vokalov sprednjega reda« ; (Ramovš 1935: 162): »visoka lega jezika« – dolensko *glûx*, *sûx*, *plûč’a* | **LT** – | OLA – | IPA –

ï široki, nenapeti i | **RT** vzhodnodolenjsko *strîc*, *bradvîca*, laško *sîn*, srednještajersko *sîy*, kozjansko-bizeljsko *lîce*, prleško *krîž*, *pâzdîha* | **LT** (Smole 1994: 24): vzhodnodolenjsko *lî:ce*, *družî:na*, *guspuđî:ja*, *tûj’cîj*, sevniško-krško *’sî:tæn* (T278) | OLA – | IPA –

i **LT** (Škofic 1996: 34, T202 Kropa): »temnejši in nekoliko nižji [glas] kot knjižni /i:/; formant F1 imata oba glasova nizko, formanti F2, F3 in F4 pa so pri kroparskem glasu nakopičeni nekoliko nižje (pribl. 1500–3000 Hz) kot pri knjižnem (pribl. 2000–3800 Hz); pri kroparskem glasu je srednja jezična ploskev pomaknjena proti zadnjemu delu trdega neba, mišice zadnjega dela spodnje izgornve ploskve pa so izrazito napete« – *krî:*, *žî:la*, *gospodî:na* | OLA – | IPA ɪ || → ü

ï oslabljeni samoglasnik *i*-jevske barve | **RT** dolensko *mârîč*, srednesavinjsko *sîn*, mežiško *pôpjč* = popič ‘popek’, severnopohorsko-remšniško *bâb’ca*, obsoško *jêzîk*, notranjsko *mâtj*, dolensko *žîvât* ‘život’, zgornjesavinjsko *ubâr’vî*, slovenskogoriško *debêlj*, prleško *ič’îjka*, prekmursko *dîklînâ* | **LT** kozjansko-bizeljsko *’jâ:zîk*, južnopohorsko *mÿž’go:nî*, prleško *č’ÿ:nî* | [i (Logar 1975: 86): »[glas] med i in ozkîm ɛ«] | (Kovačič 1975, T231 Rakitna): *kâš’l* | OLA – | IPA i

ɥ oslabljeni samoglasnik *u*-jevske barve | **RT** podjunsko *stêgny*, dolensko *gôrhty*, srednje-savinjsko *ÿšîçs* | **LT** južnopohorsko *st’po:ly*, *tr’a:bÿx*, *gÿspÿ’daja* | OLA – | IPA u

ɥ široki, nenapeti u | **RT** vzhodnodolenjsko *nÿs*, *ɥxÿ*, sevniško-krško *mexÿr*, notranjsko *stupâlÿ* (T143) | **LT** (Smole 1994: 25): vzhodnodolenjsko *nÿ:xt*, *ÿ:č*, *ÿ:jsta*, *kÿlâ:înu*, sevniško-krško *’ku:st* (T278) | OLA – | IPA –

û **RT** (Ramovš 1935: VIII): »izredno ozki napeti o, skoraj že u« – prekmursko *rêbrû*, *kûlêñû*, *ûbîstÿ* = obisti ‘ledvice’, *ûč’î* | OLA – | IPA –

è zelo ozek in napet sredinski sprednji samoglasnik med i in ɛ | **RT** cerkljansko *pêst* (T169), poljansko *kalên*, škofjeloško *čêva* ‘čreva’, zgornjesavinjsko *bolên* ‘bolan’, srednje-savinjsko *dêkla*, vzhodnodolenjsko *dâržêna*, ziljsko *tâ stârê*, baško *nêb’ô*, prekmursko *mâtê* | **LT** poljansko *plê:ša*, kostelsko *’tê:me*, *’ma:tê*, prleško *’dêdek*, zgornjesavinjsko *’licê* | OLA – | IPA –

ô zelo ozek in napet sredinski zadnji samoglasnik med u in ɔ | **RT** mežiško *zôp*, šavrinsko *môš*, cerkljansko *šôba* (T169), horjulsko *pôpk*, poljansko *kôst*, škofjeloško *nîb’ô*, vzhodnodolenjsko *sôx*, kostelsko *kôst*, srednesavinjsko *zôp*, ziljsko *stêgn’ô*, mežiško *kolêñ’ô*, rižansko *ûk’ô*, gorenjsko *gôspôdâr*, južnobelokranjsko *nâb’ô*, srednještajersko *čîel’ô*, kozjansko-bizeljsko *bâdr’ô* | **LT** poljansko *tò:r* ‘tvor’, *p’ô:pk*, zgornjesavinjsko, prleško *’k’ô:ža*, prekmursko *č’ôba*, poljansko *šîr’ô:ta*, kostelsko *nôs’ni:ca* | OLA – | IPA –

ɛ ozki sredinski sprednji samoglasnik | **RT** rožansko *dêdi*, podjunsko, mežiško, severno-pohorsko-remšniško *mačêxa*, rižansko *nâvêsta*, notranjsko *kolêno*, baško *mixêr* = mehîr ‘mehur’, črnovrško *pêta*, horjulsko, poljansko, škofjeloško, selško, gorenjsko *slêp*, kostelsko, južno- in severnobelokranjsko *jêtra*, srednesavinjsko *sarçê*, srednještajersko, kozjansko-bizeljsko *jêtre*, kozjaško, prleško, haloško *pêta*, prekmursko *têst* ‘tast’, ziljsko *črêb’ë*, horjulsko, selško, gorenjsko *čêva* ‘čreva’, ziljsko *dêčÿû*, podjunsko *uč’ës* ‘oko’,

¹ Prim. npr. zaporedne zapise sredinskih samoglasnikov v T316 – *nôs*; *nôç*; *nôçs* (zgornjesavinjsko narečje) – in T317 – *nêb’ô*; *nêb’ô*; *ni’b’o*: (srednesavinjsko narečje).

² Prvi zapis v novi, Logarjevi transkripciji je iz leta 1975 (T369), zadnji zapis v stari, Ramovševi transkripciji pa iz leta 1986 (T261).

³ Gre za novejše zapise iz točk T113, T158,T182, T269, T277, T308, T313, T317, T348, T371, T380, T395 in T404.

⁴ i → ɥ, w → ɥ, e → ɛ, o → ɔ; v ziljskih točkah še VCV → VCÿ, v → b, b → b, g → g.

⁵ Npr. v zapisih Janeza Dularja (T269, T270): *kazâ:ÿc* → *kazà:ÿc*. Podobno je bilo odpravljeno dvojno označevanje mesta naglasa in tona v zapisu Sonje Horvat za T386. Ludvik Karničar in Herta Maurer-Lausegger v zapisih za SLA uporabljata transkripcijo, kakršna se je oblikovala pri delu za Tezaver slovenskih ljudskih govorov na Koroškem in bila predstavljena v poskusnem zvezku tezavra (Prunč 1980).

⁶ Trenutno podatkovna zbirka (odgovori na 151 vprašanj) ne prinaša gradiva za popis glasovja v vseh relevantnih položajih.

⁷ Ne gre torej za podatek o splošni razširjenosti določenega glasu na celotnem ozemlju posameznega narečja.

⁸ V pregledu nastopajo samo pogostejši znaki oz. tisti, ki jih je na podlagi opisov sploh mogoče umestiti v trikotnik. Gre zgolj za shematično, približno razvrstitev samoglasnikov.

⁹ V zapisu Alenke Vilfan (ok. 1955) za T317 je *i*-jevski glas prav tako zapisan z *y* – *lÿce*, vendar brez pojasnil o fonetični vrednosti znaka.

briško *sěnce*, notranjsko *ɣlět* = glid ‘členek’, severnobelokranjsko *žēla* ‘žila’, prleško *čēlq*, prekmursko *kulēnu*, podjunsko *lēde* ‘ljudje’, rezijansko, notranjsko *māte*, tersko *rēbrō*, šavrinško *jēzək*, gorenjsko *nēbō*, prleško *mōške*, prekmursko *lēdgē* ‘ljudje’ | **LT** rožansko *pē:st*, gorenjsko *slē:p*, rožansko *kolē:mo*, tersko *nē:bo*, horjulsko *trē:bux*, vzhodnodolenjsko *bradavē:ca*, severnopohorsko-remšniško *mē:ča*, kraško *te:muja*, selško *p'le:ša*, sevniško-krško *pe:ta*, kozjansko-bizeljsko *re:bro*, južnopohorsko *mē:če*, kozjaško *de:kla*, slovenskogoriško *pe:st*, prekmursko *moz'ge:* ‘možgani’, rožansko *nēb*, baško *wēke* = oke ‘oči’, kostelsko *p'leša*, prleško *s'lep*, dolensko *žē'vot*, prekmursko *gr:bave* | OLA e/e | IPA e

o ozki sredinski zadnji samoglasnik | **RT** ziljsko *mōž*, podjunsko *rōma* ‘rama’, mežiško, severnopohorsko-remšniško *kōža*, tersko *mōš*, rižansko *nōɣa*, baško *nibō*, cerkljansko *zōp* (T169), črnovrško, horjulsko, poljansko, škofjeloško, selško, gorenjsko *kōst*, *kōža*, kostelsko, južno- in severnobelokranjsko *zōp*, srednjesavinjsko *nōs*, srednještajersko *ōtrok*, kozjansko-bizeljsko, južnopohorsko, kozjaško, prleško *nōga*, haloško *nebō*, prekmursko *dlōn* ‘dlan’, ziljsko *nōgq̃*, podjunsko *rōma* ‘rama’, tersko *nōa* ‘noga’, gorenjsko *kōža*, južnobelokranjsko *ōko*, podjunsko *qrōf* = krof ‘grlo’, mežiško *ōko*, poljansko *ōča*, kostelsko *sōrci* ‘srce’, prleško *nōxet*, prekmursko *rōmā*, ziljsko *nōfēt* ‘noht’, mežiško *gārlo*, šavrinško *stopālo*, škofjeloško *orāt* ‘vrat’, gorenjsko *stopāu*, dolensko *vođanica*, kostelsko *ižepok*, severnobelokranjsko *nēbō*, srednjesavinjsko *nosnica*, prleško *lobāja* | **LT** rožansko *ɣō:st*, podjunsko *mō:ma*, tersko *mō:š*, horjulsko, selško, gorenjsko *kō:st*, rožansko *ɣō:ža*, tersko *nō:xat*, horjulsko *rō:ka*, gorenjsko *šō:be* ‘ustnice’, baško *nō:s*, kostelsko *t'vō:r*, sevniško-krško *šō:za*, južnopohorsko *rō:ka*, kozjaško *mō:čexa*, kozjansko-bizeljsko *šō:za*, prleško *b'rō:da* ‘brada’, rožansko *ot'rok*, poljansko *bo:lan*, vzhodnodolenjsko *žē'vot*, slovenskogoriško *po:plat*, *o'ko:u* | OLA o/o | IPA o

ɛ nevtralni sredinski sprednji samoglasnik | **RT** rožansko, rezijansko *pēst*, šavrinško *sarcē*, notranjsko *dēkla*, vzhodnogorenjsko *kulēn*, severnobelokranjsko *nevēsta*, sevniško-krško *dēkla*, prleško *lasjē*, *jētra*, rožansko *pēta*, horjulsko *kalēn*, vzhodnodolenjsko *čēva*, južnobelokranjsko *dēkle*, prleško *dēca*, *dēca*, notranjsko *jēzək*, *nēbū* | **LT** rožansko *pē:st*, notranjsko *s'le:p*, *je:zak* | OLA e | IPA – || → e

ɛ oslabljeni samoglasnik e-jevske barve | **RT** mežiško *sěnce*, banjško *čēla*, notranjsko *unēk* ‘vnuk’, dolensko *smārdēt*, srednjesavinjsko *strēc* (T323), obsoško *ɣlēd* = glid ‘členek’, ziljsko *stārešē* ‘starši’, tersko *sēstrā*, obsoško *čēlō*, *mātē*, briško *seruota*, rižansko *māt* ‘e’, notranjsko *trēbex*, *nēbū*, gorenjsko *dēklē*, dolensko *obistē*, severnobelokranjsko *pōpek*, zgornjesavinjsko *gārjē*, slovenskogoriško *jēzək*, prekmursko *serōuta* | **LT** vzhodnodolenjsko *mār'leč*, kostelsko *nēbu*, podjunsko *srō:tej*, vzhodnodolenjsko *jā:zek*, *mexū:r* | OLA – | IPA ə

o oslabljeni samoglasnik o-jevske barve | **RT** (redko) kraško *lōxt* (T108), notranjsko *lōxt* (T154), mežiško *nēbō*, srednještajersko *lobānja* | **LT** *t'ro:boç* ‘ustnica’ (T413) | OLA – | IPA ə

o nevtralni sredinski zadnji samoglasnik | **RT** notranjsko *nōxt*, *brōt*, zgornjesavinjsko *pōpek*, srednještajersko *zōp*, prleško *ōča*, ziljsko *kōžā*, zgornjesavinjsko *pōpek*, prleško *mōzql*, notranjsko *ɣlq*, *kolēnq*, slovenskogoriško *qčī*, prleško *čēlq* | **LT** rožansko *bō:un*, *rō:ʔa* ‘roka’ | OLA o | IPA – || → o

ɛ široki sredinski sprednji samoglasnik | **RT** ziljsko *pēst*, severnopohorsko-remšniško *tēta*, tersko, nadiško *sarcē*, kraško *žēna*, *fēt* ‘fant’, šavrinško *brēt* ‘brat’, notranjsko *slēp*, baško *rēbra*, črnovrško *sēstrq*, poljansko *čēl*, gorenjsko *zēt*, kostelsko *stēgnō*, severnobelokranjsko *čēlō*, laško *brēt*, zgornjesavinjsko *črēv* ‘e’, srednjesavinjsko *pēta*, srednještajersko *brēt*, kozjansko-bizeljsko *zdrēu* ‘zdrav’, južnopohorsko, slovenskogoriško *žēna*, prekmursko *bētežen*; ziljsko *čēuē*, podjunsko *tētqa*, tersko *ɣolēn*, obsoško *sēstrā*, nadiško *pēta*, gorenjsko *tēme*, dolensko *rēbru*; severnopohorsko-remšniško *nēbo*, rezijansko *žanē*, banjško *žēna*, cerkljansko *ižesk* ‘jezik’, horjulsko *zēt*, gorenjsko *sancē*, dolensko *targaiē* = trganje, kostelsko *tēlu*, južnobelokranjsko *mēxur*, zagorsko-trboveljsko *mrēs*, kozjansko-bizeljsko *brēt*, prleško *žēna*, prekmursko *bēdro*; ziljsko *stēgnō*, obsoško *zēt*, prleško *rēbro*, mežiško *xlāpec*, rezijansko *gōbēst* = gobast ‘grbast’, obsoško *xrāstē*, kraško *p'lēšē* ‘pleša’, šavrinško *jāzək*, *ɣaspodinē* ‘gospodinja’, cerkljansko *labājnē* ‘lobanja’, črnovrško *nēbū*, škofjeloško *pērīšē* ‘prgišče’, gorenjsko *māčēxa*, dolensko *gārjē*, severnobelokranjsko *sŕce*, zgornjesavinjsko *ust* ‘e’, srednjesavinjsko *črēvē*, srednještajersko *pārse*, kozjansko-bizeljsko *nēbū*, slovenskogoriško *pēšica*, prleško *trēbūh*, prekmursko *teŕica* | **LT** *fē:nt* (T413) | e – nadiško *sarcē*, poljansko *nē:b* ‘nebo’, gorenjsko *pē:st*; rožansko *dē:qwa*, tersko, poljansko, gorenjsko *tē:ta*, kraško *je:zik*, baško *še:štra*, zgornjesavinjsko *uše:sa*, kozjansko-bizeljsko *pe:st*, kozjaško *ko'le:no*; cerkljansko *čēla*, sevniško-krško *čē:t*; rožansko *ušet* ‘uho’, tersko *i'zek* ‘jezik’, gorenjsko *sən'ce*, slovenskogoriško *s'nexa*, prleško *zet*, prekmursko *temen* ‘teme’ | e (Karničar 1980, T029 Obirsko – Ebriach): *sē:stra* | (Maurer-Lausegger, T010

Marija na Zilji – Maria Gail, T020 Žihpolje – Maria Rain, T021 Žrelec – Ebenthal) *sancē*, *lōdbi:ce* | OLA e/e | IPA e

e, e → e

ō labializirani sredinski sprednji samoglasnik | **RT** (Ramovš 1935: VIII): »ustnično zaokroženi sprednji e (e in e) – kozjansko-bizeljsko *dōkle* ‘dekle’, *mexōr* ‘mehur’ | **LT** prekmursko *p'lō:ša*, *tōmen* ‘teme’ | OLA ø | IPA ø

ə nevtralni sredinski srednji samoglasnik | **RT** (Ramovš 1935: VII): »neopredeljeni srednjejezični vokal (polglasnik)« – briško *lāxt* ‘komolec’, *pāst* ‘pest’, kraško *lās* ‘las’, *sāx* ‘suh’, *lāxət*, *zāp*, rižansko *dlōn*, *žāvət*, notranjsko *fānt*, zagorsko-trboveljsko *brāt* ‘brat’; rožansko *mādu* = medel ‘suh’, gorenjsko *jātra*, dolensko *gōlt* ‘golt’; ziljsko *glāđ* = glid ‘členek’, mežiško *nābo*, rezijansko *tatđ* ‘teta’, obsoško *iēzək*, banjško *sāza*, kraško *rēka*, *brēt*, notranjsko *kāɣa* ‘kuga’, toliminsko *sānce*, poljansko *sārōta*, gorenjsko *mār'lāč*, dolensko *ščāpāc*, severnobelokranjsko *vāxu* ‘uho’, zgornjesavinjsko *tāme* ‘teme’, *lās* ‘las’, južnopohorsko *trāplu* = truplo; ziljsko *dābōu* ‘debel’, obsoško *sāza*, gorenjsko *sānce*, dolensko *rāt*; zgornjesavinjsko *kālīnā* ‘koleno’ | **LT** podjunsko *mā:du* = medel ‘suh’, vzhodnodolenjsko *fā:nt*, gorenjsko *jā:zak*, dolensko *uō:jac*, južnobelokranjsko *lākat*, obirsko *brāt* ‘brat’, *lād* ‘ljudje’; podjunsko *rāʔa* ‘roka’ | OLA ə | IPA ə

ɔ **RT** (Rigler 1960, T257 Ambrus, redko): »[k]ončni *-i/e* je zelo blizu *-ə*, oni sami dobro čutijo razliko z *-i*, ki ga govorijo okrog Lašč« – dolensko *možgānā*, *dāklē*, *trēbax* | OLA – | IPA –

o široki sredinski zadnji samoglasnik | **RT** ziljsko *mōž*, podjunsko *uōs* ‘las’, severnopohorsko-remšniško *mōti*, rezijansko *tōlst*, tersko *kōžā*, kraško *otrōk*, notranjsko *dlōn* (T155), baško *ōča*, gorenjsko *nōxt*, kostelsko *nōfāt*, severnobelokranjsko *ōčj*, zgornjesavinjsko *sōza*, južnopohorsko *vrōt* ‘vrat’, prleško *brōda*, prekmursko *mrōs* ‘mraz’; rožansko *čauō* ‘čelo’, podjunsko *rōna* ‘rana’, tersko *nōxot*, nadiško *nōɣā*, gorenjsko *wōča*; rožansko *čauō* ‘čelo’, podjunsko *uōxt*, nadiško *stehnō*, šavrinško *ōčā*, poljansko *sōnce* ‘sence’, gorenjsko *utrōk*, vzhodnodolenjsko *žūōt*, kostelsko *mōzinc*, južnobelokranjsko *nōga*, prekmursko *rōma*; rožansko *nōha*, tersko *rabrō*; severnopohorsko-remšniško *stqōpōlo*, tersko *wōcā*, obsoško *māčqxa*, banjško *ustō* ‘usta’, šavrinško *xlāpoc*, notranjsko *nāxot*, črnovrško *nosnica*, poljansko *mōštācē*, škofjeloško *dēbō* ‘debel’, gorenjsko *jērōf* ‘jerob’, dolensko *otrōk*, kostelsko *pūpok*, zgornjesavinjsko *krūl* ‘o = kruljav ‘šepav’, srednještajersko *ōtrok*, južnopohorsko *djēbō* | **LT** kozjaško *b'ō:ba* | o – severnopohorsko-remšniško *'mo:ti*, briško *'no:ɣa*, rižansko *'fo:nt*, škofjeloško *u'ro:k*, zgornjesavinjsko *'zo:p*; južnopohorsko *'ko:šal*, rožansko *'rof* ‘grlo’, tersko *č'elo*, cerkljansko *'loxt*, prekmursko *'rona* | o (Karničar 1980, T029 Obirsko – Ebriach): *nōxt*, *šwō:har* ‘svak’ | (Maurer-Lausegger, T010 Marija na Zilji – Maria Gail, T020 Žihpolje – Maria Rain, T021 Žrelec – Ebenthal): *žawō:dac* | OLA o/o | IPA o

o, o → o

ä zelo širok sredinski sprednji samoglasnik | **RT** (Ramovš 1935: VIII): »izredno široki (napeti in nenapeti) e« – kraško *pāta*, rižansko *čātūə*, notranjsko *trābax*, vzhodnodolenjsko *slāp*, sevniško-krško *rābro*, srednještajersko *trābux*, kozjansko-bizeljsko *pāst* ‘pest’, prleško *čālo*, prekmursko *plāčā*; dolensko *pāta*, vzhodnodolenjsko *plāša*, južnobelokranjsko *rābro*; prleško *kolāno*, prekmursko *sāstrā*; obsoško *brāt*; kraško *ɣlāvā*, obsoško *uādenicā*, črnovrško *plēšā*, vzhodnodolenjsko *plūčā*, prekmursko *sŕdīnāc* ‘sredinec’ | **LT** rižansko *'ā:ta*, sevniško-krško *'ā:mā*, kozjansko-bizeljsko *'zā:t* ‘zet’, slovenskogoriško *s'nā:xa*; prleško *'bātežen* ‘bolan’, prekmursko *'sāstra*; kozjansko-bizeljsko *'mārtvāc*, prleško *'pā:lāc*, haloško *p'lučā*, prekmursko *glējžān* | OLA a | IPA a

ä oslabljeni samoglasnik ä-jevske barve | **RT** (redko) rezijansko *sōlzā* (T056) | **LT** – | OLA – | IPA –

ā oslabljeni samoglasnik a-jevske barve | **RT** ziljsko *brāt*, rezijansko *sastrā*, briško *lāxt*, kraško *rāka*, notranjsko, črnovrško, gorenjsko, dolensko, srednjesavinjsko *brāt*; ziljsko *nōxat*, rezijansko *rāmā*, toliminsko *stēɣnā* ‘stegno’, banjško *laxāt*, kraško *nq̃bū*, rižansko *stq̃pālō*, notranjsko *kalēnu*, črnovrško *brāq*, horjulsko *baŕlān*, dolensko *stq̃pāl* | **LT** ziljsko *b'ra:t*, škofjeloško *m'ras*, vzhodnodolenjsko *b'ra:t*; gorenjsko *mā:čaxa* | [ā (Logar 1975: 86): »polglasnik z a-jevske barvo«] | OLA – | IPA a

ā zelo širok sredinski zadnji samoglasnik | **RT** (Ramovš 1935: VIII): šavrinško *glāwā*, notranjsko *brāda* (T157), dolensko *dlān*, kostelsko *kāšol*, sevniško-krško *snāxa*, zgornjesavinjsko *urāt*, srednjesavinjsko, srednještajersko *māma*, kozjansko-bizeljsko *šākā*, južnopohorsko *lobāja* ‘lobanja’, prleško *lās*, prekmursko *brāt*; dolensko *snāxa*; kozjansko-bizeljsko *lās*, prekmursko *rāna*; šavrinško *žilā*, srednještajersko *brdāvīcā* (T339), prekmursko *taitāc* | **LT** ā (Logar 1975: 86): »samoglasnik, ki se po barvi približuje širokemu o [...], torej a, ki se izgovarja z malo zaokroženimi ustnicami in malo proti mehjemu nebu dvignjenim jezikom, [...] v dolenskih govori mnogo manj zaokrožen kot v podjunskem, remšniškem, prleškem ali kakem drugem narečju« – podjunsko

uā:s ‘las’, dolensko *xlā:pac*; podjunsko *mā:ti*; sevniško-krško *v'rā:t*, kozjansko-bizeljsko *lā:kīt* ‘laket’, zgornjesavinjsko *stā'pā:lā*, srednjesavinjsko *s'nā:xa*, prleško *lā:st*, haloško *b'rā:da*, prekmursko *rā:na*; podjunsko *zd'rāu*, slovenskogoriško *mātj*, prleško *rāma*, prekmursko *brāt* | OLA a | IPA a

ā oslabljeni samoglasnik ā-jevske barve | **RT** (redko) *žilq̃* (T056) | **LT** – | OLA – | IPA –

ā nizki sprednji samoglasnik (med *ä* in *a*) | **RT** (Ramovš 1935: VIII): »sprednji jasni vokal *a*« – šavrinško *vālek* ‘velik’, kozjansko-bizeljsko *sāstrā*, prleško *dlān*; šavrinško *sārcā*, zgornjesavinjsko *plūč* ‘ā | **LT** dolensko *mā:te* (T236), prleško *pā:zduxa*, prekmursko *b'rā:da*; prekmursko *tātica* | OLA – | IPA –

a nizki srednji samoglasnik | **RT** ziljsko *brātōr* ‘brat’, rožansko *duān*, mežiško *jāzik*, severnopohorsko-remšniško *nāga* ‘noga’, banjško, kraško *pāst* ‘pest’, notranjsko, zgornjesavinjsko, srednjesavinjsko, kozjansko-bizeljsko, prekmursko *brāda*; tersko, gorenjsko *brāda*, dolensko *čālu*; mežiško *rāka*, severnopohorsko-remšniško *āča*, kraško *sānce* ‘sence’, banjško, cerkljansko *nāya*, notranjsko, gorenjsko, dolensko *brāt*, južnobelokranjsko *brāda*, prleško, prekmursko *mātj*; ziljsko *krāste* ‘garje’, rožansko *žanā*, nadiško *tētā* | **LT** rožansko *uā:s* ‘las’, tersko *brā:tar*, horjulsko *balā:n*, gorenjsko *xwā:pac*, dolensko *v'rā:t*; rožansko *rā:ma*, tersko *brā:tar*, gorenjsko, dolensko *brā:da*; briško *pa:ta* ‘peta’, kraško, notranjsko, cerkljansko, srednjesavinjsko, kozjansko-bizeljsko *ra:ma*, slovenskogoriško *b'ra:t*, prekmursko *v'la:s*; rožansko *ā'na*, cerkljansko *'raka* ‘roka’, poljansko, dolensko *b'rat*, prleško *'rana* | OLA a | IPA a

ī rezijanski zamolki (»zasopli«) visoki srednji nezaokroženi samoglasnik (Priestly 1989; Steenwijk 1992: 7–9) | **RT** *xt* *ī*,¹⁰ *sŕn*, *pŕiŕšt* ‘e ‘prgišče’ | **LT** – | OLA ī | IPA i/ī

ii rezijanski zamolki (»zasopli«) visoki srednji zaokroženi samoglasnik (Priestly 1989; Steenwijk 1992: 7–9) | **RT** *ūq* ‘uho’, *hlūx*, *čulq̃* ‘čelo’ | **LT** – | OLA ū | IPA u/ū

ē [1] rezijanski zamolki (»zasopli«) sredinski srednji nezaokroženi samoglasnik (Priestly 1989; Steenwijk 1992: 7–9) | **RT** *rēbra*, *kolēny*, *nevēsta* | **LT** – | OLA ē | IPA ē/ē

[2] [zelo ozek e | **LT** (Dular 1983, T276 Zavinek)]

o [1] rezijanski zamolki (»zasopli«) sredinski srednji zaokroženi samoglasnik (Priestly 1989; Steenwijk 1992: 7–9) | **RT** *nōhat*, *ōku*, *otrōk*, *brodovica* | **LT** – | OLA o | IPA o/ō – o/ē

[2] zelo ozek o | **LT** (Dular 1983, T276 Zavinek) *pō:nca*, *srō:ta*

o **RT** (Logar, Arhiv 26-93/1962) rezijanski zamolki (»zasopli«) sredinski srednji samoglasnik | **RT** (redko) *rābrā* (T058), *ōčā* (T059) | **LT** – | OLA – | IPA o

ō **LT** (redko) podjunsko *pō:pi* ‘poppek’, *ō:borja* ‘obrvi’ | OLA – | IPA –

ō ozki nosni o | **RT** podjunsko *zōf* ‘zob’, *pōp* ‘poppek’, *mōš*; *rōma* | **LT** o – podjunsko *zō:f*, *uō:sa* ‘brki’, tersko *balō*; = balon ‘mehur’ | OLA – | IPA ō

ō nosni o | **RT** podjunsko *mōš*, *wōsa* ‘brki’ | **LT** o – podjunsko *uō:sa* ‘brki’, tersko *komodō*: = komodon ‘komolec’ | OLA o | IPA ō

ā nosni a | **RT** podjunsko *pāst* ‘pest’, *pāta* ‘peta’ | a (redko) – podjunsko *ušātā* ‘ušesa’ | **LT** a (redko) podjunsko *uā:mpast* | OLA a | IPA ā

Razlikovalna preglednica

RT	LT
ɛ	ɛ, e, e
ɛ, e	ɛ, e
o	o, o, o
o, o	o, o
ō	o
ō	o

Soglasniki

Zvočniki

Pregled

m		w
	l	v v' u
n n'	l l'	r
ń	í	j ĵ
ŋ	ł	ř

¹⁰ Nasprotja po količini v rezijanščini niso fonološko relevantna.

m	dvoustnični nosnik RT gorenjsko <i>məzinc</i> LT kostelsko <i>ˈmaziːnc</i> OLA m IPA m
w	dvoustnični drsnik RT ziljsko <i>žiwà</i> LT notranjsko <i>uˈduːwa</i> OLA w IPA w
v	zobnoustnični drsnik RT južnobelokranjsko <i>vúxo</i> LT prekmursko <i>vˈlɑːs</i> OLA v IPA v
vʷ	mehčani v RT dolensko <i>sív</i> (T255), zgornjesavinjsko <i>črêv̥ˈɛ</i> LT – OLA vʷ IPA vʷ
ʋ	polsamoglasnik, nepriporniški w RT gorenjsko <i>guáya</i> LT (Logar 1975: 87): » <i>u</i> pišem za samoglasnikom pred pavzo ali pred soglasnikom« – solčavsko <i>ˈtɔːust</i> OLA ʋ IPA ʋ
ɭ	medzobni jezičnik RT (Ramovš 1935: 133–134, 141): »interdentalni, predentalni / (sredinska zapora je prav med zobmi, zaradi daljših obrobnih odprtin je glas / votel, temen)« (Logar, Arhiv 22-115/57, T292 Adlešiči): »medzobni / [...], ki je najbolj votel pred sprednjimi vokali, pred konzonanti in v izglasju, medtem ko pred zadnjimi vokali ni tako velaren« – južnobelokranjsko <i>pâlac</i> , <i>dâbel</i> , <i>plêša</i> , zagorsko-trboveljsko <i>lobâja</i> ‘lobanja’, <i>čîl̥</i> ‘čelo’, laško <i>slâip</i> , srenještajersko <i>žîla</i> (T330), haloško <i>čêlo</i> LT ɭ (Horvat 1980, T385 Podlehnik): haloško <i>lice</i> OLA – IPA ɭ
n	zobni nosnik RT srednještajersko <i>nôga</i> , šavrinsko <i>dlân</i> LT obirsko <i>nusniːca</i> OLA n IPA n
nʷ	mehčani n RT prekmursko <i>šin ˈɛk</i> LT zgornjesavinjsko <i>ˈtiln ˈɛk</i> OLA nʷ IPA nʷ
l	lateral, obstranski jezičnik RT rožansko <i>dakl̥ɛ</i> , gorenjsko <i>kášəl</i> LT vzhodnodolenjsko <i>kulâːnu</i> , prleško <i>gˈliːx</i> OLA l IPA l
lʷ	mehčani (mehki) l ¹¹ RT ziljsko <i>pl ˈúçɛ</i> , obsoško <i>pl ˈúka</i> ‘pljuča’, zgornjesavinjsko <i>l ˈadvîca</i> LT – OLA lʷ IPA lʷ
r	(navadno enkratni) vibrant, nekontinuirani jezičnik RT dolensko <i>kriš</i> LT kozjansko-bizeljsko <i>ˈrɔːka</i> OLA r IPA r
ɳ	mehki n RT ziljsko <i>ɣaspadîna</i> , tersko <i>pûn</i> ‘pest’, kraško <i>lobâna</i> , notranjsko <i>škrêne</i> ‘sènc̣a’, južnobelokranjsko <i>lobâna</i> LT prekmursko <i>ˈšiːnek</i> ‘vrat’ OLA ɳ IPA ɳ
í	mehki l – RT obsoško <i>kášəl</i> LT kraško <i>ˈiːxl̥u</i> = ihtljiv ‘živčen’ OLA í IPA í
j	trdonebni drsnik RT nadiško <i>jétra</i> , gorenjsko <i>na túje</i> , srednještajersko <i>gospodîja</i> LT tersko <i>káːšej</i> ‘kašelj’, cerkljansko <i>sarˈcije</i> ‘srce’, horjulsko <i>labâja</i> ‘lobanja’ OLA j IPA j
ǰ	polsamoglasnik, nepriporniški j RT notranjsko <i>ǰâsk</i> ‘jezik’, nadiško <i>šîja</i> = šija ‘vrat’, poljansko <i>pârîātu</i> , prekmursko <i>nojēt</i> ‘noht’ LT (Logar 1975: 87): »za samoglasniki pred pavzo in pred soglasnikom [pišem] j, čeprav tudi j pred samoglasniki v slovenskih narečjih ni pripornik, ki ga pišemo z znakom j« – obirsko <i>ùːjç</i> OLA ǰ (kot drsniška prvina dvoglasnika) IPA ǰ
ɲ	mehkonebni n ¹² RT mežiško <i>bratrâjka</i> , notranjsko <i>čl̥ɛjnk</i> LT prleško <i>ˈšijajk</i> OLA ɲ IPA ɲ
ɭ	mehkonebni jezičnik RT obsoško <i>dlân</i> , rižansko <i>ɣl̥ɣ</i> ‘gluh’, notranjsko <i>dâkta</i> , cerkljansko <i>l̥x̥t</i> , dolensko <i>stapál</i> , južnobelokranjsko <i>lice</i> , zgornjesavinjsko <i>dêçta</i> , srednještajersko <i>trûpló</i> LT horjulsko <i>balâːn</i> , zgornjesavinjsko <i>gˈlux</i> OLA ɭ IPA L
ř	jezičkov r RT ziljsko <i>smðřt</i> , selško <i>râna</i> , gorenjsko <i>pâr̥sa</i> (T202), kozjaško <i>sêštr̥a</i> (T362) LT ř – severnopohorsko-remšniško <i>kʷiːš</i> r – rožansko <i>râːma</i> , gorenjsko <i>bʷrat</i> (T202) OLA r IPA r
ĩ	nosni j RT podjunsko <i>črepîa</i> , dolensko <i>labâja</i> , srednještajersko <i>lûkîa</i> , prleško <i>šîjak</i> = šijnjak ‘vrat’ LT ĩ – horjulsko <i>ɣaspadîːja</i> , slovenskogoriško <i>lɔˈbâːja</i> ĩ (Karničar 1980, T029 Obirsko – Ebriach): obirsko <i>hˈuspuđiːja</i> ‘gospodinja’ LT – OLA ĩ IPA ĩ

Nezvočniki

Pregled

p	b bʷ			f	(w)ɸ
					(ɸ)
					(v vʷ)
					ð/đ
t tʷ	d dʷ	c cʷ	ʒ	s sʷ	z zʷ
í	đ	ç		ʂ	ʐ
		ć	ǰ	ś	ź
		č čʷ	ž žʷ	š	ʒ
		ć	ǰ	ś	ź
k kʷ	g gʷ			x xʷ	ɣ/g
	ǰ			χ	
q					h

p	nezveneči dvoustnični zapornik RT ziljsko <i>p̥ərst</i> , gorenjsko <i>stopáɥ</i> LT prleško <i>ˈzɔːp</i> , kraško <i>xˈlɑːpc</i> OLA p IPA p
b	zveneči dvoustnični zapornik RT rožansko <i>zôb</i> , dolensko <i>nebû</i> , južnopohorsko <i>bîêdra</i> LT prekmursko <i>brâda</i> OLA b IPA b
bʷ	mehčani b RT zgornjesavinjsko <i>diêb ˈo</i> ‘debel’ LT zgornjesavinjsko <i>ˈdʲeːb ˈo</i> OLA bʷ IPA bʷ
b̥	priporniški b RT ziljsko <i>zôb̥</i> , <i>črêb̥ɛ</i> ‘čreva’, obsoško <i>leđbice</i> ‘ledvice’, baško <i>mrđabiça</i> ‘bradavica’ LT (Logar 1975: 87): »soglasnik[.] z razrahljano zaporo oziroma rahlo pripornišk[i] (spirantiziran[i]) b« – podjunsko <i>bóːb̥aca</i> ‘babica’ OLA b̥ IPA –
f	nezveneči zobnoustnični pripornik RT črnovrško <i>măštáfe</i> ‘brki’, gorenjsko <i>zôf</i> ‘zob’, dolensko <i>fôtar</i> ‘oče’, severnobelokranjsko <i>sîf</i> ‘sivi’, kozjansko-bizeljsko <i>nûft</i> ‘noht’ LT rižansko <i>bʷruːfolo</i> ‘mozolj’, dolensko <i>ˈfant</i> , prekmursko <i>zdʷrâːf</i> ‘zdrav’ OLA f IPA f
ð	zveneči medzobni pripornik RT (redko) ¹³ <i>smðrôu</i> (T095) LT – OLA ð IPA ð
đ	priporniški d RT ziljsko <i>đêkûâ</i> , obsoško <i>úđ</i> ‘členek’ LT (Logar 1975: 87): »soglasnik[.] z razrahljano zaporo oziroma rahlo pripornišk[i] (spirantiziran[i]) d« – podjunsko <i>brâːđo</i> ‘brada’ OLA đ IPA –
t	nezveneči zobni zapornik RT rožansko <i>ušêt</i> ‘uho’, rezijansko <i>lânita</i> ‘lice’, gorenjsko <i>náxot</i> ‘nahod’, dolensko <i>ústa</i> LT rožansko <i>tùːst</i> = tolst ‘debel’, škofjeloško <i>ˈaːta</i> , prekmursko <i>ˈteːme</i> OLA t IPA t
tʷ	mehčani (mehki) t RT rezijansko <i>têšt ˈa</i> ‘tašča’, šavrinsko <i>mât ˈexa</i> , zgornjesavinjsko <i>úst ˈá</i> , prekmursko <i>sˈtâːrišt ˈe</i> ‘starši’ LT tersko <i>ot ˈá</i> : ‘oče’ OLA tʷ IPA tʷ
d	zveneči zobni zapornik RT rižansko <i>dlân</i> , poljansko <i>nâxad</i> , dolensko <i>diêboɥ</i> LT rožansko <i>ˈlid</i> ‘ljudje’, podjunsko <i>dêːdej</i> , briško <i>bʷraːda</i> , haloško <i>bêːdra</i> OLA d IPA d
dʷ	mehčani d RT rezijansko <i>môžd ˈanô</i> ‘možgani’, zgornjesavinjsko <i>lêd ˈé</i> ‘ljudje’ LT prekmursko <i>rˈd ˈaːvɛ</i> ‘rjavi’ OLA dʷ IPA dʷ
c	nezveneči zobni zlitnik RT notranjsko <i>ščêpæc</i> , gorenjsko <i>lice</i> , dolensko <i>kamôuc</i> LT kraško <i>sarˈciâ</i> , prekmursko <i>ˈpaːlec</i> OLA c IPA tʃ
cʷ	mehčani c RT zgornjesavinjsko <i>sârc ˈá</i> ‘srce’ LT zgornjesavinjsko <i>ôšpic ˈá</i> ‘ošpice’ OLA cʷ IPA tʃʷ
ʒ	zveneči zobni zlitnik RT nadiško <i>ʒîo</i> ‘stric’ LT – OLA ʒ IPA ʒ
s	nezveneči zobni pripornik RT notranjsko <i>nûs</i> , dolensko <i>sæncɛ</i> , srednjesavinjsko <i>ušêso</i> LT selško <i>lâːs</i> , kozjansko-bizeljsko <i>ˈvûːsta</i> ‘usta’, kozjaško <i>stoˈpoːlo</i> OLA s IPA s
sʷ	mehčani s RT zgornjesavinjsko <i>ušêš ˈə</i> LT zgornjesavinjsko <i>ˈpars ˈé</i> ‘prsi’ OLA sʷ IPA sʷ
z	zveneči zobni pripornik RT rezijansko <i>azêk</i> ‘jezik’, kraško <i>zdrôɥ</i> , horjulsko <i>ɥabrâz</i> LT rožansko <i>sôːɥza</i> , rižansko <i>kəˈzaːɥc</i> , prleško <i>ˈzɔːp</i> OLA z IPA z
zʷ	mehčani z RT zgornjesavinjsko <i>jêz ˈik</i> LT – OLA zʷ IPA zʷ
ç	RT baško <i>lîca</i> , <i>çielüst</i> LT baško <i>ˈçala</i> , <i>ˈnoːšanca</i> [ç] (Logar 1975: 90): »soglasnik[.], ki [je] nekako sredi med c [...] in ç [...]« OLA ç IPA –
ʂ	RT – baško <i>lâs</i> ‘las’, <i>plêša</i> ‘pleša’, <i>krîš</i> ‘križ’, <i>jêšk</i> ‘jezik’ LT baško <i>pˈlêːša</i> ‘pleša’, <i>ˈʂeːncɛ</i> ‘sence’ [ʂ] (Logar 1975: 90): »soglasnik[.], ki [je] nekako sredi med š [...] in s [...]« OLA š IPA –
ʐ	RT – baško <i>ˈmarzəlça</i> , ‘mrzlica’, <i>kûoza</i> ‘koža’ LT baško <i>miˈzinc</i> ‘mezinec’, <i>ˈžila</i> ‘žila’ [ʐ] (Logar 1975: 90): »soglasnik[.], ki [je] nekako sredi med ž [...] in z [...]« ¹⁴ OLA ž IPA –
í	mehki t RT rižansko <i>xî</i> LT prekmursko <i>laˈtɛːt</i> OLA í IPA –
đ	mehki d LT prekmursko <i>ˈdɛːtra</i> ‘jetra’ OLA đ IPA –
ć	nezveneči palatalni (mehki) zlitnik RT tersko <i>pôpić</i> ‘popেক’, obsoško <i>pl ˈúçà</i> , nadiško <i>xčí</i> , istrsko <i>plúca</i> , notranjsko <i>čýga</i> ‘kuga’, južnobelokranjsko <i>čí</i> ‘hči’ LT tersko <i>oc̣ʲa</i> ‘oče’, rižansko <i>ˈtaːšća</i> , notranjsko <i>ˈmaːčexa</i> OLA ć IPA tɕ
ž	zveneči palatalni (mehki) zlitnik RT (redko) tersko <i>ženitôr̥ji</i> ‘starši’ LT (redko) tersko <i>ženitôːr̥ji</i> OLA ž IPA ʒ
ś	nezveneči palatalni (mehki) pripornik RT rižansko, notranjsko <i>mešýr</i> ‘mehur’ LT tersko <i>ˈšux</i> , nadiško <i>sóːba</i> ‘ustnica’ OLA ś IPA ɕ
ž	zveneči palatalni (mehki) pripornik RT (redko) južnobelokranjsko <i>môžgani</i> LT (redko) tersko <i>sòːɥza</i> OLA ž IPA ʒ
č	nezveneči zadlesnični zlitnik RT rožansko <i>čauâ</i> ‘čelo’, banjško <i>črepîna</i> , notranjsko <i>mâčca</i> , vzhodnodolenjsko <i>úč</i> LT nadiško <i>sâːrčnâk</i> ‘prstanec’, kraško <i>ˈm̥arlič</i> , gorenjsko <i>ščêːp</i> , srednjesavinjsko <i>črêːve</i> OLA č IPA tʃ

čʷ	mehčani č LT (redko) <i>pl̥ýč ˈá</i> ‘pljuča’ OLA čʷ IPA –
ž	zveneči zadlesnični zlitnik RT rezijansko <i>ženitôr̥ji</i> ‘starši’ LT tersko <i>žíːnar</i> ‘zet’, prekmursko <i>ˈẓ̌aːvɛ</i> ‘rjavi’ OLA ž IPA ʒ
žʷ	mehčani ž LT (redko) prekmursko <i>ˈpâːẓ̌ž ˈe</i> (T387) OLA žʷ IPA –
š	nezveneči zadlesnični pripornik RT notranjsko <i>plêjša</i> , šavrinsko <i>šûaba</i> ‘ustnica’, dolensko <i>kriš</i> ‘križ’, srednještajersko <i>pešica</i> = peščica ‘pest’ LT kraško <i>ˈkaːšil̥</i> , gorenjsko <i>ušêːs</i> , prekmursko <i>ˈšiːnek</i> ‘vrat’, <i>ˈmoːɥš</i> ‘mož’ OLA š IPA ʃ
ž	zveneči zadlesnični pripornik RT cerkljansko <i>žîla</i> , vzhodnodolenjsko <i>kúože</i> ‘koža’, prleško <i>možgôn̥i</i> LT rožansko <i>žâna</i> , horjulsko <i>kriːž</i> , slovenskogoriško <i>ɣˈl̥eːjžɥ</i> OLA ž IPA ʒ
č̣	mehčani č (?) RT obsoško <i>pl ˈúçà</i> , nadiško <i>m̥arlić</i> , kraško, južnobelokranjsko <i>xčí</i> LT tersko <i>čeliːan</i> OLA č̣ (?) IPA –
ẓ̌	mehčani ž (?) RT rezijansko <i>ženitôr̥je</i> ‘starši’, prekmursko <i>žêtra</i> ‘jetra’ (Logar 1958, T398) <i>dž</i> – prekmursko <i>lâđâfđžêi</i> = ledevje ‘križ’ LT <i>riˈẓ̌áːvɛ</i> ‘rjave’ ẓ̌ – prekmursko <i>ledevˈẓ̌ ˈɛːj</i> (T387) OLA ẓ̌ (?) IPA –
ṣ̌	mehčani š (?) RT (redko) rižansko <i>forjêšt</i> LT (redko) tersko <i>táːšća</i> OLA ṣ̌ (?) IPA –
ẓ̌	mehčani ž (?) RT (redko) prekmursko <i>lâdavžê</i> = ledevje ‘križ’ LT (redko) tersko <i>jaẓ̌ak</i> OLA ẓ̌ (?) IPA –
k	nezveneči mehkonebni zapornik RT šavrinsko <i>krêpa</i> ‘lobanja’, kraško <i>tîlnik</i> , južnobelokranjsko <i>ôko</i> LT zgornjesavinjsko <i>ˈɥoːka</i> , bizeljsko-obsotelsko <i>ˈkuːža</i> , prekmursko <i>prˈgiːška</i> ‘prgišče’ OLA k IPA k
kʷ	mehčani k RT – zgornjesavinjsko <i>vêk ˈe</i> ‘trepalnice’ LT – OLA kʷ IPA kʷ
g	zveneči mehkonebni zapornik RT južnobelokranjsko <i>gârlo</i> , prleško <i>kûga</i> , prekmursko <i>vûđeni bêtêg</i> ‘vodenica’ LT severnopohorsko-remšniško <i>ˈnaːga</i> , gorenjsko <i>gûːx</i> ‘gluh’, kozjansko-bizeljsko <i>gˈlaːn</i> ‘dlan’ OLA g IPA g
gʷ	mehčani (mehki) g RT – prekmursko <i>ladavg ˈɛj</i> = ledevje ‘križ’ LT <i>g ˈɛːjtra</i> ‘jetra’ OLA gʷ IPA gʷ
x	nezveneči mehkonebni pripornik RT obsoško <i>lâxt</i> ‘komolec’, dolensko <i>trâjbaɣ</i> , srednjesavinjsko <i>xčêra</i> LT rožansko <i>xàːti</i> ‘oče’, podjunsko <i>úːxə</i> , notranjsko <i>ɣˈl̥ɥːx</i> , cerkljansko <i>ˈnoxt</i> OLA x IPA x
xʷ	mehčani x RT zgornjesavinjsko <i>pəpâsx ˈé</i> ‘pazduha’ LT – OLA xʷ IPA xʷ
ɣ	zveneči mehkonebni pripornik RT ziljsko <i>nôga</i> , rožansko <i>stéːɣan</i> , podjunsko <i>ɣóːrlo</i> , obsoško <i>ɣárie</i> , nadiško <i>nôgâ</i> , kraško <i>ɣl ˈúx</i> , notranjsko <i>ɣl̥ɣ</i> , selško <i>stêɣɥ</i> , gorenjsko <i>možyân</i> , južnobelokranjsko <i>stéɣno</i> LT (Logar 1975: 87): »soglasnik se iz govora v govor spreminja glede na stopnjo spirantizacije in zvonečnosti« – cerkljansko <i>ˈnôga</i> , gorenjsko <i>kúːɣa</i> OLA ɣ IPA ɣ
g	priporniški (spirantizirani) g RT ziljsko <i>nógâ</i> LT rožansko <i>guáːɥa</i> , podjunsko <i>šviːgərfôːtar</i> ‘tast’ OLA g IPA –
ǰ	mehki g RT (redko) prekmursko <i>ǰêzik</i> LT (redko) <i>prˈgiːška</i> OLA ǰ IPA –
χ	mehki x RT (redko) obsoško <i>xčí</i> , notranjsko <i>mîxýr</i> ‘mehur’ LT – OLA χ IPA –
ɣx	ɣ z oslabiljeno zvonečnostjo, glas med ɣ in h RT (Logar 1946–1958): tersko <i>kûɣxa</i> ‘kuga’, obsoško <i>ɣxárie</i> , črnovrško <i>ɣxlêžɥ</i> LT – OLA – IPA –
h	[1] zveneči in nezveneči žrelni pripornik RT ziljsko <i>hospodâr</i> , rožansko <i>hûx</i> ‘gluh’, ziljsko <i>hârlo</i> , nadiško <i>nôha</i> LT (Logar 1975: 87): »pripornik, ki se tvori nižje v grlu[.] [...] [p]onekod je še zvoneč, drugod je zven že izgubil« – rožansko <i>qúːha</i> OLA h/h IPA h/h
	[2] RT (Grafenauer 1961, T002 Borlje): »[x] je v ziljskem narečju in v boreljskem govoru pravi mehkonebni pripornik (x) samo na koncu besed in pred soglasniki [...], sicer pa je h vedno zgolj dih (kakor nemški h)« – ziljsko <i>úhð</i> (Logar 1975: 87): »v enem od prleških besedil znak h uporabljam za zapis njihovega h, ki razen pred pavzo ni več pravi mehkonebni pripornik, ampak zgolj pridih, tvorjen nekoliko nižje v ustih« – prleško <i>ðčih</i> ‘očim’, <i>mêhêr</i> , <i>hlôpec</i> , prekmursko <i>snêha</i> (T396) LT <i>hm̥ˈrɛːtɛ</i> ‘umreti’ OLA – IPA –
q	nezveneči glotalni (grlni) zapornik RT rožansko <i>jezəq</i> , <i>qr̥ðf</i> ‘grlo’, <i>r̥oqâ</i> , podjunsko <i>qóˈaža</i> LT rožansko <i>déːqwa</i> ? – rožansko <i>žúːəst</i> , podjunsko <i>jáːzəl</i> q (Karničar 1980, T029 Obirsko – Ebriach): <i>wm̥ːq</i> OLA ? IPA ?

^[1] Iz gradiva, zlasti iz starejših zapisov, ki so kot merilo za način zapisovanja mehкости zaradi zadreg pri stavljenju besedila upoštevali višino znaka (ń : í), je brez dodatnih raziskav nemogoče določiti dejansko fonetično vrednost zapisa ⟨Cʷ⟩ : ⟨Ć⟩, zato so znaki ⟨Cʷ⟩ v primeru dvoma opremljeni z opozorilom na možno dvopomenskost.

^[2] Verjetno splošnoslovensko [ɲ] pred k, g v gradivu ni dosledno zapisovano.

^[3] Rokopisni ð je v zapisih Tineta Logarja (npr. za obsoške govore) težko prepoznaven.

^[4] Ramovš (1935: VIII) uvršča š in ž med trdonebnike, medtem ko naj bi po njegovih podatkih č prešel v c (Ramovš 1935: 86). Logar (1968: 165–166) v razpravi, posvečeni baškemu govoru, slekanje opisuje kot »zastopstvo sičnikov in šumnikov, ki so artikulacijsko in akustično nekaj srednjega med obema prvotnima skupinama (s, š > s; z, ž > ž; c, č > c)«. V hrvaškem narečjeslovju so podobni, predvsem istrski cakavski glasovi opredeljeni kot »subdentalni«, tvorjeni »s konico jezika, usmerjeno proti spodnjim zobem«, prav tako kajkavski / (Brozović 1963: 102).

Razlikovalna preglednica

RT	LT
ĩ	ĩ, ĭ
ř	ř, R
q	q, ʔ, q̣
š	š, [š̚]
ž	ž, [ž̚]
č	č, [č̚]

Diakritična znamenja

- ŷ **RT** (Ramovš 1935: X): »padajoči dolgi poudarek« – *sîn* | **LT** Ŷ (Logar 1975: 85): »*circumfleks* ali tradicionaln[a] padajoč[a] intonacij[a] [...] dolgega [...] samoglasnika« – si:n | OLA Ŷ: | IPA Ŷ: = visoki ton
- ŷ̇ **RT** (Ramovš 1935: X): »padajoči kratki poudarek« – prekmursko *žĭla* | **LT** Ŷ̇ (Logar 1975: 85): »*circumfleks* ali tradicionaln[a] padajoč[a] intonacij[a] [...] kratkega samoglasnika« – horjulsko *bràt*, vzhodnodolenjsko *rət* ‘zadnjica’ | OLA Ŷ̇ | IPA Ŷ̇ = visoki ton
- ŷ̂ **RT** (Ramovš 1935: IX): »rastoči dolgi poudarek« – *žĭla* | **LT** Ŷ̂ (Logar 1975: 85): »*akut* ali tradicionaln[a] rastoč[a] intonacij[a] [...] dolgega [...] samoglasnika« – *žĭ:la* | OLA Ŷ̂: | IPA Ŷ̂: = nizki ton
- ŷ̃ **RT** (Ramovš 1935: IX): »rastoči kratki poudarek« – ziljsko *pišcū* ‘piščal’ | **LT** Ŷ̃ (Logar 1975: 85): »*akut* ali tradicionaln[a] rastoč[a] intonacij[a] [...] kratkega samoglasnika« – horjulsko *čjél*, vzhodnodolenjsko *jétra* | OLA Ŷ̃ | IPA Ŷ̃ = nizki ton
- ŷ̄ **RT** (Ramovš 1935: IX): »rastoči nadkratki poudarek« – horjulsko *lice*, *plûče*, selško *nosmca*, *plûča* | **LT** – | OLA – | IPA –
- ŷ̅ drugotni akut v briškem narečju [in banjskem govoru] | **RT** (Logar 1956, Arhiv 22-389/56, T086 Kojško): »[V]okali v sedanjih zadnjih zlogih [so] daljši od navadnih kojščanskih dolžin, pa tudi intonacija se bistveno razlikuje od intonacij navadnih dolgih zlogov. O naravi te intonacije bi težko rekel kaj popolnoma nedvomnega, imam pa vtis, da je dvovršna rastoče-padajoča. Vokali s to intonacijo napravljajo vtis dveh vokalov oziroma nekakšnih diftongov (a^a).« – *ũst* ‘usta’, *ubãrv* ‘obrvi’, *jãtar* ‘jetra’ | **LT** Ŷ̅ | OLA Ŷ̅ | IPA –

- ŷ̆ **RT** (Ramovš 1935: X) dolžina – tersko *γxárlō*, *mārzəlca*, obsoško *kāšál*’, črnovrško *wăxū*, poljansko *srĕđinc*, *tà stār ðĉa*, črnovrško *smĕrt*’ ‘smrdeti’ | **LT** (Logar 1975: 85) V:¹⁵ – poljansko *ʹbozɣa:vka*, kostelsko *ʹuku*: ‘oko’ | OLA V: | IPA V:
- V̇ poldolžina | **LT** (Rajh 1975, T369 Brengova): prleško *smŷʹdĕʹtĕ* ‘smrdeti’ | OLA V· | IPA V·
- ŷ̇̆ **RT** (Ramovš 1935: X): »kračina« | **LT** V | OLA V | IPA V
- ŷ̇̆̇ **RT** (Ramovš 1935: X): »nazalnost glasu in zloga« – srednještajersko *gospodĭja*, prekmursko *vãrtĭiã* ‘gospodinja’ | [Ŷ̇̆̇ (Ramovš 1935: VII): »kljukica proti desni pomeni nosni izgovor vokala«] | **LT** Ŷ̇̆̇ : Ĉ/Ĉ – rožansko *ũ:žja* ‘luknja’ / obirsko *qã:zaje* ‘kazanje’ | OLA Ŷ̇̆̇/Ĉ | IPA Ŷ̇̆̇/Ĉ
- ʹV/ naglasno mesto (znamenje stoji pred naglašnim samoglasnikom oz. pred zadnjim soglasnikom, za katerim stoji naglašeni samoglasnik) | **LT** prekmursko *žĭla* | OLA ʹV/CV | IPA ʹ (stoji pred naglašnim zlogom)
- Ŷ **RT** (Ramovš 1935: VII): »pika pod vokalom označuje napeto tvorbo in ozkost (zaprtost) vokala« | **LT** → Samoglasniki | OLA – | IPA –
- Ŷ̇ **RT** (Ramovš 1935: VII): »pika nad vokalom označuje izredno močno napetost in ozkost« | **LT** → Samoglasniki | OLA – | IPA –
- Ŷ̂ **RT** (Ramovš 1935: VII): »vejica pod vokalom pomeni širokost (odprtost) vokala« | **LT** → Samoglasniki | OLA – | IPA –
- Ŷ̃ **RT** (Ramovš 1935: VII): »strešica pod vokalom pomeni kvalitetno neizrazitost vokala« | **LT** → Samoglasniki | OLA – | IPA –
- Ŷ̄ **RT** (Ramovš 1935: VII): »kročec pod vokalom označuje srednjejezične (mixed) vokale; barvo vokala podaja znak osnovnega vokala nad njim« | **LT** → Samoglasniki | OLA – | IPA Ŷ̄
- Ŷ̅ **RT** (Ramovš 1935: VII): »dve piki pod vokalom pomenita napet in zasopel (lufterfüllt) vokal« | **LT** → Samoglasniki | OLA Ŷ̅ | IPA Ŷ̅
- Ŷ̆ **RT** (Ramovš 1935: VII): »polkrog pod vokalom pomeni kratke implozivne ali eksplozivne vokale v pravih in nepravih diftongičnih zvezah« – vzhodnogorenjsko *pĕst*, srednještajersko *strĭĕ* | **LT** gorenjsko *piĕ:ta*, OLA Ŷ̆ | IPA Ŷ̆
- Ĉ polzvenečnost | **RT** (Ramovš 1935: IX): »pod zvenečimi glasovi pomeni pojemanje zvenečnosti tekom trajanja glasov« – gorenjsko *krĭž* (T202), tolminsko *siĭb* ‘siv’ (T073), zagorsko-trboveljsko *sũođ* (T300) | **LT** *nãxađ* (T229) | OLA Ĉ (OLA 1994: IX): »polzvenečnost zvenečih nezvočnikov v izglasju« | IPA Ĉ
- Š zlogotvornost | **RT** – čiško *mŕlĭc* (T153) | **LT** horjulsko *vãĉm* ‘očim’ | OLA Š | IPA Š
- Ċ pridih | **RT** tolminsko *urãt*’ (T161) | **LT** – | OLA Ċ^h | IPA Ċ^h

- V̇^C **RT** (Ramovš 1935: IX): »male črke pomenijo šibko artikulacijo, kratko trajanje, prehodnost glasov« – ziljsko *nũr’s*, kraško *mŷ̆čĕxa* (T096), kozjaško *viĭ^hste* | v̇ (Grafenauer 1905: 199) – rožansko *vq̇a,denica* | **LT** (redko) prleško *s’ne^xa*, prekmursko *b^eä:težen* | OLA V̇^C | IPA –

Razlikovalna preglednica

Tonemsko nasprotje		Nasprotje po naglašenosti/kolikosti	
RT	LT	RT	LT
ŷ̂	Ŷ̂ :	ŷ̂	ʹV̂ :
ŷ̃	Ŷ̃ :	ŷ̃	ʹṼ :
ŷ̄	Ŷ̄ :	ŷ̄	ʹV̄ :
ŷ̅	Ŷ̅ :	ŷ̅	ʹV̅ :
ŷ̆	Ŷ̆ :	ŷ̆	V̆ :
ŷ̇	Ŷ̇ :	ŷ̇	V̇ :

Krajšave

- C soglasnik
- IPA International Phonetic Alphabet = mednarodna fonetična abeceda
- LT Logarjeva transkripcija
- OLA [1] Obščeslavjanskij lingvističeskij atlas = Slovanski lingvistični atlas [2] transkripcija Slovanskega lingvističnega atlasa
- RT Ramovševa transkripcija
- S zvočnik
- SLA Slovenski lingvistični atlas
- V samoglasnik
- [1] odsotnost ustreznika [2] nadomešča dvopičje pred zapisi glasov
- = xxx poknjžena oblika leksema
- ‘xxx’ pomen leksema
- [xxx] v virih navedeni transkripcijski znaki, ki niso izpričani v gradivu za SLA 1

¹⁵ V Logarjevi transkripciji je sicer kot znamenje za dolžino predvideno dvopičje, vendar je bilo (:) iz gradiva za SLA za natis prepisano v (˙):.

Viri in literatura

- Arhiv 22 = Arhiv Inštituta za slovenski jezik: 22 (1948–), Ljubljana (tipkopis, rokopis).
- Arhiv 26 = Arhiv Dialektološke sekcije Inštituta za slovenski jezik: 26 (1958–), Ljubljana (tipkopis, rokopis).
- Benedik 1999 = Francka Benedik, *Vodnik po zbirki narečnega gradiva za Slovenski lingvistični atlas (SLA)*, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 1999.
- Brozović 1963 = Dalibor Brozović, O fonetskoj transkripciji u srpskohrvatskom dijalektološkom atlasu, *Zbornik za filologiju i lingvistiku* 6 (1963), str. 93–116.
- Brozović 1991 = Dalibor Brozović, O fonetskoj transkripciji, v: *Fonološki opisi srpsko-hrvatskih/hrvatskosrpskih, slovenačkih i makedonskih govora obuhvaćenih Opšteslovenskim lingvističkim atlasom*, ur. Pavle Ivić idr., Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, 1981 (Posebna izdanja LV).
- Grafenauer 1905 = Ivan Grafenauer, Zum Accente im Gailthalerdialekte, *Archiv für slavische Philologie* 27 (1905), str. 195–228.
- Prunč 1980 = Erich Prunč, Forschungskonzept zur Inventarisierung der slowenischen Volkssprache in Kärnten, v: *Lexikalische Inventarisierung der slowenischen Volkssprache in Kärnten: Grundsätzliches und Allgemeines*, ur. Stanislaus Hafner – Erich Prunč, Graz: Institut für Slawistik der Universität Graz, 1980 (Slowenistische Forschungsberichte 1), str. 38–55.
- IPA 1999 = *Handbook of the International Phonetic Association: A Guide to the Use of the International Phonetic Alphabet*, Cambridge idr.: Cambridge University Press, 1999.
- Jurgec 2005a = Peter Jurgec, Fonetični opis govora Ovčje vasi, v: *Ovčja vas in njena govorica: raziskovalni tabor Kanalska dolina 2003, 29. 6. 2003–5. 7. 2003 = Valbruna e la sua parlata slovena: stage di ricerca Val Canale 2003*, ur. Nataša Komac – Vera Smole, Ukve: Slovensko kulturno središče Planika Kanalska dolina – Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU – Založba ZRC, 2005, str. 60–70.

- Jurgec 2005b = Peter Jurgec, Začetne opombe k laringalizaciji v slovenščini, *Slovenski jezik = Slovene Linguistic Studies* 5 (2005), str. 135–168.
- Karničar 2008 = Ludvik Karničar, Fonetično zapisovanje narečnih etnoloških besedil, *Traditiones* 37 (2008), št. 1, str. 155–167.
- Kenda-Jež 1996 = Karmen Kenda-Jež, Uvodna pojasnila, v: Tine Logar, *Dialektološke in jezikovnozgodovinske razprave*, ur. Karmen Kenda-Jež, Ljubljana: ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, 1996, str. VII–XVIII.
- Logar 1975 = Tine Logar, O zapisu besedil, v: Tine Logar, *Slovenska narečja: besedila*, Ljubljana: Mladinska knjiga, ¹1975 (Kondor 154), str. 85–87. (Ponatis v: Tine Logar, *Slovenska narečja*, Ljubljana: Mladinska knjiga, ²1993 (Cicero), str. 101–103.)
- Logar 1958/59 = Tine Logar, Iz priprav za lingvistični atlas, *Jezik in slovstvo* 4 (1958/59), str. 129–135.
- Logar 1991 = Tine Logar, Razvoj slovenske dialektologije kot lingvistične geografije po Franu Ramovšu, v: *Sedemdeset let slovenistike: zborovanje slavistov ob stoletnici rojstva Frana Ramovša, Ljubljana 1990*, Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1991 (Zbornik Slavističnega društva Slovenije 1), str. 75–78.
- Lundberg 2001 = Grant H. Lundberg, Typology of Tone Loss in Haloze, Slovenia: An Acoustic and Autosegmental Analysis, *Slovenski jezik = Slovene Linguistic Studies* 3 (2001), str. 169–189.
- OLA 1964 = *Fonetičeskaja transkripcija dlja Obščeslavjanskogo lingvističeskogo atlasa*, Moskva, 1964.
- OLA 1978 = *Obščeslavjanskij lingvističeskij atlas – vstupitel’nyj vypusk: obščie principy – spravočnye materialy*, ur. R. I. Avanesov, Moskva: Nauka, 1978.
- OLA 1994 = *Obščeslavjanskij lingvističeskij atlas – vstupitel’nyj vypusk: obščie principy – spravočnye materialy*, Moskva: Nauka, ²1994 (razširjena in dopolnjena izdaja).

- Priestly 1989 = Tom S. Priestly, Baudouin de Courtenay as phonetician: his description of the *zasopli vokali* in the dialect of Resia, *Slavistična revija* 37 (1989), št. 1–3, str. 233–240.
- Ramovš 1918 = Fran Ramovš, Slovenische Studien, *Archiv für slavische Philologie* 37 (1918), str. 123–174. (Ponatis v: Fran Ramovš, *Zbrano delo* 1, ur. Tine Logar – Jakob Rigler, Ljubljana: SAZU, 1971 (Dela razreda za filološke in literarne vede 23/1), str. 46–139, slovenski prevod: Slovenske študije, str. 278–345.)
- Ramovš 1935 = Fran Ramovš, *Historična gramatika slovenskega jezika 7: dialekti*, Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1935 (Znanstveno društvo za humanistične vede v Ljubljani, Dela I/7).
- Smole 1986 = Vera Smole, *Govor vasi Šentrupert in okolice – glasoslovje in naglas: magistrsko delo*, Ljubljana: [Vera Smole], 1988 (tipkopis).
- Stanonik 1977 = Marija Stanonik, Govor Žirovske kotline in njenega obrobja, *Slavistična revija* 25 (1977), št. 2–3, str. 293–309.
- Steenwijk 1992 = Han Steenwijk, *The Slovene dialect of Resia: San Giorgio*, Amsterdam – Atlanta, GA: Rodopi, 1992 (Studies in Slavic and general linguistics 18).
- Škofic 1996 = Jožica Škofic, *Glasoslovje, oblikoslovje in besedišče govora Kroke na Gorenjskem: doktorska disertacija*, Ljubljana: [Jožica Škofic], 1996 (razmnoženo).
- Toporišič 1992 = Jože Toporišič, *Enciklopedija slovenskega jezika*, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1992 (Leksikoni Cankarjeve založbe, zbirka Sopotnik).